

Бучко Марина Олегівна

курсант 2-го курсу факультету
економіко-правової безпеки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Березняк Василь Сергійович

старший викладач кафедри
кримінального права та кримінології
кандидат юридичних наук, старший
науковий співробітник

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ЗЛОЧИНИ У СФЕРІ НЕЗАКОННОГО ОБІГУ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ, ПСИХОТРОПНИХ РЕЧОВИН, ЇХ АНАЛОГІВ АБО ПРЕКУРСОРІВ В УКРАЇНІ

В нашій країні питання правового регулювання обігу наркотичних засобів регламентують близька ста нормативно-правових актів різних рівнів, від законів до підзаконних нормативних актів. А саме: Закони України «Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори», «Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними», «Про ліцензування певних видів господарської діяльності», постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів», Порядок обігу наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів в державних і комунальних закладах охорони здоров'я України, затверджений наказом Міністерства охорони здоров'я України від 18.12.1997 № 356 тощо.

Нормативно-правові акти, перелічені вище, мають на меті, в першу чергу, врегулювання існуючих порядків в Україні по обігу наркотичних засобів, встановлення їх ознак, суб'єктного складу, що дозволений законодавством для їх використання з встановленою метою.

Багато вчених вважають, що важливим питанням є саме застосування цих нормативно-правових актів на практиці за допомогою галузевих фахівців, взаємодії у системі різних державних та міждержавних інституцій. Тому самі по собі визначення понять та надання їм правової регламентації не робить систему боротьби з наркотиками дієвою. Важливим питанням та завданням є добір, навчання та оснащення органів, осіб, інституцій, що здійснюють боротьбу з обігом наркотичних засобів.

Наркотики, психотропні засоби, їх аналоги та прекурсори широко використовуються в медицині, фармакології і мають на меті в дозволеному використанні приносити суспільну користь та благо. Використання зазначених засобів не за їх суспільною користю вже переслідується кримінальним законодавством та має на меті антисоціальну мету [1].

Відповідно до чинного законодавства незаконний обіг наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів становлять такі діяння: культивування рослин, включених до Переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, розроблення, виробництво, виготовлення, зберігання, перевезення, пересилання, придбання, збут, ввезення на територію України, вивезення з території України, транзит через територію України, використання, знищення наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, що здійснюються з порушенням законодавства про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори.

Взагалі протиправна сутність зазначених діянь полягає у тому, що вони вчиняються поза державним замовленням, пов'язані із задоволенням немедичних потреб у наркотичних засобах, психотропних речовинах і прекурсорах, або створенням умов, які сприяють потраплянню їх до осіб, котрі займаються нелегальною торгівлею чи зловживають ними. Перелічені діяння вважаються незаконними у разі їх вчинення суб'єктами, які не мають на це права, або ж котрі діють на законних підставах, але допускають певні порушення встановлених правил обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів. Діяльність, пов'язана з обігом особливо небезпечних наркотичних засобів і психотропних речовин (наприклад, героїн, ЛСД), на території України взагалі заборонена, за винятком їх обігу лише в цілях та на підставах, передбачених законодавством [2].

До незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів належать злочини, передбачені ст.ст. 305-320 Кримінального кодексу України, а також певні дії (чи бездіяльність), передбачені КУпАП [18]: незаконні виробництво, придбання, зберігання, перевезення, пересилання наркотичних засобів або психотропних речовин без мети збуту в невеликих розмірах (ст. 44); невжиття заходів щодо забезпечення охорони посівів снотворного маку чи конопель, місць їх зберігання та переробки (ст. 1061); незаконні посів та вирощування снотворного маку чи конопель (ст. 1062).

Україна є членом ООН, отже не зоставлені поза увагою і встановлення в законодавстві України положення конвенцій з питань боротьби з наркоманією, зокрема Єдиної конвенції про наркотичні засоби 1961 р., Конвенції про психотропні речовини 1971 р., Конвенції ООН про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин 1988 р. [3].

Нажаль, судова практика свідчить про те, що суди вкрай рідко застосовуються в мотивувальній частині вироку посилення за зазначені міжнародні документи, що свідчить, на думку автора, про недостатню обізнаність у цих питаннях, а також недостатню правову кваліфікацію з точки зору міжнародного погляду на проблему.

Наприклад, справа № 1118/6448/12, по якій постановлено вирок 30 січня 2013 р. Олександрійським міськрайонним судом Кіровоградської області було застосовано Конвенцію з прав людини і основоположних свобод та навіть Рішення Європейського суду з прав людини від 9 червня 1998 року по справі Тейксейра де Кастро проти Португалії та Рішенням Європейського суду з прав людини від 15 грудня 2005 року. Особу визнано винною, але мотиви, які описані у вироку та були підставою збігаються фактично з міжнародними документами.

Тому з вище вказівного можемо вважати, що такий підхід до правосуддя свідчить про зростання поваги до судової влади, прийняття нею обґрунтованих рішень, а з позиції кримінального права допомагає вирішувати складні злочини та приймати законні рішення.

Бібліографічні посилання

1. Закон України «Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори» [Текст] / від 15.02.1995 № 60/95-ВР.

2. Про внесення змін до деяких законів України у сфері охорони здоров'я щодо посилення контролю за обігом лікарських засобів, харчових продуктів для спеціального дієтичного споживання, функціональних харчових продуктів та дієтичних добавок [Текст] / Закон України від 20.12.2011 № 4196-VI.

3. Про затвердження переліку психотропних речовин і прекурсорів, що використовуються у ветеринарній медицині Кабінет Міністрів України [Текст] / Постанова, Перелік від 06.07.2011 № 721.

4. Про затвердження Порядку обігу наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів у закладах охорони здоров'я України [Текст] / МОЗ України; Наказ, Порядок, Форма типового документа, Акт, Висновок, Форма, Бланк. Реєстр від 21.01.2010 № 11, зареєстровано: Мін'юст України від 27.05.2010 № 347/17642.
